

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Dnr: U2022/01678

Riksförbundet Sveriges Unga Katoliker (Sveriges unga katoliker) instämmer i allt med det yttrande som trossamfundet Romersk-katolska kyrkan har sänt in och sänder därför in den även från vårt håll som eget remissvar.

Godkänt av Sveriges unga katolikers förbundsordförande och firmatecknare Damiana Sabah Younan 2022-05-12

***

Yttrande från trossamfundet Romersk-katolska kyrkan över departementspromemorian Etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning

Romersk-katolska kyrkan avstyrker förslaget om att införa ett krav på att såväl undervisningen som utbildningen i övrigt vid fristående skolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell.

Romersk-katolska kyrkan anser att införandet av en sådan bestämmelse i skollagen skulle utgöra ett allvarligt brott mot föräldrars rätt att bestämma över sina barns uppfostran och utbildning, samt strida mot Sveriges internationella åtaganden på detta område. Ur ett internationellt perspektiv utmärker sig Sverige redan idag på ett negativt sätt när det gäller respekten för föräldrars rättigheter inom skolväsendet.

Familjens rättigheter gentemot staten måste försvaras

Romersk-katolska kyrkan betraktar familjen som den första och grundläggande naturliga sammanslutningen mellan människor. Familjens specifika ändamål är att vara den trygga och kärleksfulla gemenskap där barn kan tas emot och få sina materiella och andliga behov tillgodosedda. Det är föräldrarna som har den primära rätten, och också plikten, att se till så att barnen får den uppfostran och utbildning som de behöver. Denna rätt och plikt är oförytterlig, den kan inte överlåtas till någon annan. När det gäller rätten att bestämma över barnens skolgång har familjen därför ett självklart företräde framför staten.

Staten ska inte ta ifrån familjen dess rättigheter utan värna och skydda dem. Staten har en skyldighet att säkerställa familjens rätt att uppfostra barnen i enlighet med familjens egen övertygelse i moralfrågor och religiösa frågor. Staten har också en skyldighet att säkerställa familjens rätt att välja

en skola som överensstämmer med familjens övertygelse, samt se till så att de enskilda familjerna tillförsäkras den faktiska möjligheten att förverkliga denna rätt.

Endast om föräldrarna i en viss familj på ett allvarligt sätt skulle brista i sina skyldigheter gentemot barnen ankommer det på staten att gripa in till försvar för barnen. Men inte heller i ett sådant undantagsfall får staten sätta sig själv i familjens ställe, utan får enbart gå in och täcka upp för föräldrarnas specifika brister. Enligt subsidiaritetsprincipen måste staten alltid avhålla sig från att orättmätigt överta familjens befogenheter eller blanda sig i familjens liv.

När det gäller skolväsendet har staten rätt att försäkra sig om att alla elever får den kunskap som är nödvändig för att samhällets gemensamma goda ska kunna förverkligas. Det kan handla om kunskap i frågor som rör civila och politiska plikter, liksom vissa minimikrav när det gäller kunskap inom andra ämnen. Men vid uppställandet av sådana minimikrav måste staten alltid respektera familjernas rättighet att utforma skolor enligt sina egna önskemål, både beträffande själva lektionsundervisningen och beträffande övriga delar av utbildningen.

Familjens rättigheter inom skolväsendet måste alltid försvaras gentemot övergrepp från statens sida. Ett exempel är Tyskland under 1930-talet då de nationalsocialistiska myndigheterna upplöste de katolska skolorna eller omvandlade dem till offentliga skolor. Det var bland annat på grund av sådana övergrepp som de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter en gång tillkom, konventioner som innefattar rätten för föräldrar att ge sina barn en utbildning i enlighet med den egna religiösa övertygelsen.

Ett etableringsstopp bryter mot internationella konventioner om mänskliga rättigheter

Utredningen om konfessionella inslag i skolväsendet har i sitt betänkande (SOU 2019:64) bedömt att ett etableringsstopp kan strida mot respekten för religiös övertygelse enligt Europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 2 samt är problematiskt i förhållande till rätten att inrätta och driva skolor enligt barnkonventionen.

Romersk-katolska kyrkan anser att Utbildningsdepartementet inte har förmått visa att ett etableringsstopp är förenligt med angivna konventioner. Vid sin bedömning har departementet framför allt hänfört sig till ett lösryckt citat från Europadomstolens avgörande Konrad m.fl. mot Tyskland. Detta avgörande handlar dock om en helt annan situation, nämligen staters rätt att uppställa krav på obligatorisk skolgång. Den i målet aktuella familjen ansåg att det inte fanns någon skola, vare sig statlig eller privat, som motsvarande deras religiösa övertygelser. Därför ville de själva undervisa barnen i hemmet. Rätten för de icke offentliga skolorna att ha en konfessionell inriktning var överhuvudtaget aldrig ifrågasatt i målet.

Om syftet vore att komma tillrätta med problem vid enskilda skolor finns det flera mindre ingripande åtgärder som skulle kunna vidtas, till exempel att stärka tillsynsmyndigheternas förmåga att övervaka och agera mot de specifika skolor där problem förekommer. Att i stället införa ett generellt förbud mot etablering av fristående skolor med konfessionell inriktning utgör en uppenbart oproportionerlig åtgärd. I departementspromemorian (s. 38) anges att ett ökande antal fristående skolor med konfessionell inriktning i förlängningen kan leda till en mindre frekvent tillsyn per skola. Om en tillsynsmyndighet har problem med att utöva sitt tillsynsuppdrag på ett godtagbart sätt, måste dock den rimliga åtgärden vara att se över myndighetens organisation och resurstilldelning, inte att förbjuda ny verksamhetsetablering inom myndighetens tillsynsområde.

Liksom tidigare anser Romersk-katolska kyrkan att redan det nuvarande förbudet i skollagen mot konfessionella inslag i undervisningen utgör ett brott mot Europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 2. Denna artikel stadgar som bekant att staten, i sin verksamhet i fråga om

utbildning och undervisning, ska respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse. Romersk-katolska kyrkan vill här också ytterligare en gång lyfta fram att den svenska regeringen tidigare delade vår uppfattning och i enlighet därmed har uttalat att: "Ett krav på att undervisningen vid en fristående skola skall vara icke-konfessionell torde inte vara förenligt med Sveriges internationella åtaganden" (prop. 1995/96:200 s. 40).

Sverige har redan en negativ särställning ur ett internationellt perspektiv

Internationellt sett intar Sverige redan idag en extremposition när det gäller inskränkningar i familjens rätt att ge barnen en utbildning och undervisning som överensstämmer med den egna religiösa övertygelsen. Sveriges negativa särställning kommer ytterligare att förstärkas om det införs ett totalt förbud mot att etablera fristående skolor med konfessionell inriktning. Såvitt Romersk-katolska kyrkan känner till är det enbart ett litet antal totalitära stater som upprätthåller ett motsvarande förbud.

Vi vill här också hänvisa till Utredningen om konfessionella inslag i skolväsendet som har påpekat att bland de länder som utan att reservera sig har tillträtt Europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 2 har det inte gått att hitta något land där det råder ett etableringsförbud för skolverksamheter med konfessionell inriktning. Utredningen har också konstaterat att Sverige i förhållande till andra konventionsstater redan har genomfört fler begränsningar än övriga stater när det gäller möjligheten till konfessionella inslag i skolväsendet, samt att det i Sverige finns ytterst få alternativa vägar att genomföra utbildning, bland annat eftersom möjligheten till hemundervisning är starkt begränsad (SOU 2019:64, s. 416).

Romersk-katolska kyrkan anser att svenska myndigheter och politiska partier borde arbeta för att öka respekten för internationella konventioner om mänskliga rättigheter, även när det gäller skolväsendet, i stället för att undergräva dem och försöka kringgå dem. Om Sveriges ställning som demokratisk rättsstat ska kunna upprätthållas även fortsättningsvis måste det förbli tillåtet att etablera fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning.

Stockholm, den 10 maj 2022

P. Pascal René Lung OP
Generalvikarie Stockholms katolska stift